خانوادهها پس آنداز خودرا در طول ســال داخل این کیســه قرار داده و در سـفرهای زیار تی و کارهای عام المنفعه مورداستفاده قرار می دهند.

عيدفطر وفطريهدراردبيل

. ر آخرین روز ماه رمضان در این خطه سرپر،

خانواده مبلغى بهعنوان فطريه بامحاسبه ميزان

فطريهافراد أن رااز قوت سالانه يااز پول خرجي شأن

جدا می کند، در برخی از مناطق اردبیل رسم است همه اهل خانه نیت کرده و ایس فطریه را

نمازهای مستحبی و خواندن دعا از جمله مراســـم روز پایانی

ماه رمضان در بین برخی مردم

در عصــر واپســين روز از ماه

رمضان بسیاری از خانوادهها در بسیاری از شهرها و روستاها

به زیارت اهل قبسور رفته و نذر

ریر راحسان می کنند در اردبیل کسانی که قبل از این عیدیعنی

در فاصله عيدفطر و يكي از اعياد

نست دادهاند در آن روز در خانه می مانند و دوستان

و استعاد این مراسم صبح روز عید در مساجد آنها می روند، این مراسم صبح روز عید در مساجد

شخصی متوفی مخصوص بانوان برگزار می شود که

. وص برادران و در بعدازظهــر آن روز در منزل

۔۔۔ دردی و تبریک عیدٌ فطر نزد

اردبيل است.

ت ىتمىچرخانندودرجاىمخصوصقرار

سبک زندگی در روستاها، شهرها و استان های ما (بخش چهارم)

قاباخلاما،بوينانتازهودعا

یکی از ویژگیهای بارز مردم ایران زمین پایبندی و توجه به برگزاری آیینها و آداب و رسوم خاص هر منطقه است. هر چند گاه عناصر فرهنگ ایرانی فراتر از مرزهای شــهری، استانی و ملی است. در این میان مادرمضان در برخی اســتانها و شــهرها همراه با آدابی اســت که و سی است. در بین میدن معرومتان در بر حی است نامه و سیهره معراه با ادایی است که خانوادههای ایرانی طی سـالیان طولانی آن آداب و رســـوم را حفظ کر دهاند. آســـایی با این فرهنگ بومی می تواند گام موثری در ایجاد ســـبک زندگی مطابق بــا آموزههای ملی، بومی و مذهبی داشته باشد. رمضان از سال های دور تاکنون، در فرهنگ مردم از جایگاهی ممتاز بر خــوردار بوده و همــواره آیینهای ویژهای در ارتبــاط با این ماه، در میان مردم کشــورهای اسلامی به اجرا در آمده است. آداب و رسوم ماه مبارک رمضان یکی از مباحث مهم فرهنگ ست که به واسـطه قدمت خود، از قداست و یژهای بر خور دار است. متاسفانه در زندگی

آدابورسوممردم<mark>اردبیل</mark>

برخی سنتهای زیبای مآه رمضان در مقایسه با سالهای گذشته کمرنگ ترشده،امابهجهتاین که آیین های ماه مبارک رمضان جزو میراث معنوی جامعه ایرانی و اردبیل محس

به سرد. تلاوت افطار و صوت ربنــا بار دیگر میهمان قلوب مردمُ دیار اردبیل شده و کنج خُانه ها و خلوت منازل رنگ الهی به خودمی گیرد، صدای آمدن ماه رمضان یابه زبان محلی همان «اوروشلیق آیی» که می رسد هیجان و شور و شــوق عجیبی در جایجای شهر اردبیل برپا میشــود و این هیجان با آداب و رسوم

صی محبر ------خطه اردبیل به لحاظ دارا بودن پیشینه تاریخی و فرهنگی غنی، از جایسگاه و آرزش والایی در میان ر از است، غبارروبی مناطق مختلف کشـور برخوردار است، غبارروبی منازل و مسـاجد، پیشـوازی، افطاری و سـحری هر کدام آداب و رسوم جَــُذاب و متّنوعَــی دارند که طراوت ویــژهای به قلوب الهی مــردم متدین و متعهدش مىبخشد.

آنچه در نخســین گام می توان در آستانه رمضان ین مردم اردبیل شاهد بود، تغییر رفتار و منش آنهاست که بارفتوروب و غبارگیری منازل، خود رابرای زدودن غبار مادی گرایی و گناه از دل آماده می کنند و معتقدند، خانهای که برای شروع ماه رمضان پاک نباشد، خیر و برکت ماه میهمانی خدا، از آن دور می شود.

. «قاباخلاما»دراردبيل

ىردم متدين اردبيل دو يا ســـه روز قبل از رويت هلالُ به پیشواز ماه رمضانُ میروند وروزه می گیرند که به آن «قاباخلاما» می گویند و در گذشته زمان رویــت هلال مــاه بزر گترها به چهــره یک کودک ررید در سدر سین بر صرفت چهر دایک توات معصوم یا یک فردمومن و نماز خوان نگاه می کردند و واعتقاد داشتند که نگریستن به صورت انسان های

پاک، خوش یمنی در پی دارد. نگاه کردن به آینه و فرســـتادن صلوات بر محمد و آلمحمد (ص) بعداز رويت هـلال ماه هنوز هم ر میں۔ بهعنوان یک رسے در بین برخی از زنــان و مردان سالخور دہ مناطق روستایی اســتان مرسوم است و معتقدند، دل مومن باید در ماه میهمانی خدا همچون آینه از آلودگی و گناه پاک و صیقل شود. در این ماه تمام مساجد، تکایا و حسینیهها در ٔ " طح شــهر اردبیل رنگ صیام بهُخود می گیرد برپایی مجالس قرآن، خُواندن زیارتهای ویژه ماه رمضان بهویژه در شـبهای جمعه و شبهای قدر ر شکوه خاصی داردواز پیر و جوان و مسردو زن در این محافل باعشق و علاقه غیرقابل توصیف شرکت ا

۔ بریایے مجالس سےخنرانی عالمان بزر گار دبیل بعداً زنماز ظهر وعصر در محل مساجد سرچشمه و اعظم ازجمله برنامه هایی است که سال هاست مردم این منطقه بهویژه جوانان را به خود جلب می کندو بایادآوری علوم دینی واجتماعی خاطرات ماندگاری

رادر قلُبوذهُنشان برجای می گذارد سنت حسنه افطار وافطار دهی

افطاری و افطاردهی در اردبیا از همان هفته نخست ماه رمضان آغاز می شود و معمولا فقرا و افسارد فامیل را وعده می گیرند، افطاری دادن برای دیگران بهقدری در بیس مردم اردبیل از جایگاه بالایی برخوردار است که هریک سعی می کند بر دیگری پیشی بگیرد و معمولا بهترین و شیرین ترین افطاری هابه تاز مدامادها و تازه عروس ها وخانوادههای آنهااختصاص دار د.

ُ در این ماه «فرنی» با مربای گل مهم ترین غذای فطار مردم اردبیل است که با آرد برنج و شیر تهیه مىشُــود، زنَان كَدبانوى اردبيلى يكُ هفته قَبلُ از أغاز ماه رمضان اقدام به آرد كردن برنج با هاون يا با دستگاههایی در شیرینی پزیها و نیز خشک کردن گل محمدی کرده و مربای آن را برای استفاده در فرنی تهیه می کنند، خرماهای تزیین شده با گردو، ری گیا ... پنیر و سبزی، نان روغنی، آش رشته محلی، اُش دوغ، سوپ واخیرا شلهزر دو حلیم از جمله غذاهایی که سـفرههای افطار اردبیلیها را رنگین

ے۔۔۔ چنـد سـاعت بـه افطـار مانـده مقابـل شیرینی فروشی ها به ویژه قنادی های زولبیاوبامیه،

نان روغنی و بربری پزی ها، مغاز مهای فروش شـــیر ، آش دوغ و حليم پزى پرحرارت و شــلوغ مى :مافطار جُنبوجوش عُجيبي در شهر ار دبيل ايجاد شدهو تقریباهمه جاتعطیل می شود. با وجود این که امروزه فروشگاههای متعدد کار

-حسر تشراخورد،انتقال این س ز داخل خانه های با صفا و کوچک شهروندان و ستاییان به داخل سالنهای بی روح و تالارهای خوری است، اگر تا دیسروز با خرما و آب داغ ر غذاخوری اسـ و سسوپخانگی از روزهداران پُذیرایسی میشد، امروزه بعدلیل زندگی ماشینی غذاهای رنگارنگ، گرانقیمت و مصنوعی روی میزها چیده می شود كه انتظار مى رودمرُ دم اردبيل بانيت خير خواهانهاى كه دارنداز تغيير اين سنت حسنه به سنت مدرن

اُوباشدان»و ختم آن به ندای آسمانی اذان سحر بیدار شدن و سحری خوردن هم برای خود زاردبیل حال وهوای ویژهای دارد در گذشته وسیله ئاەشىدن مردم از اوقات شىر عى، عمدتا بە وسىلە رر خروسهـــای محلی بود، حتی در مــواردی از توپ برای این کار استفادهمی کردند.در بین مردممنطقه حری خور دن به «اوباش» یا «اوباش دان»

سحر گاهان در شبهر و روستاهای این دیار، سحر کاهان در نسیهر و روسسعهای این بیره یکی یکی روشن شدن چراغ خانه هـ او فراخوانی زنجیروار مردم به فریشه الهی منظر دیدنی دارد سحری خوردن همراه با شـنیدن نوای دل آنگیز دعای سحر توسط مدیحه سرایانی چون موذن

ویژه ای برخور دار است. مساجد و حسینیه هابه ویژه مصلای شهر اردبیل مملو از مشتاقان حضرت نوستو تشنگان ُمحبت رحمُتالهی می شود. در این شبها آوای سوزناک «سبحانک

فشرده شب زنده داران حاضٌر شده و قرآن به سر می گیرند و از درگاه خداوند متعال برای پاک ئسدن از هر نوع گناهی طلب آمرزش و مغفرت

بســیاری از مردم اردبیل نذرهایشــان را در این

به وجود این که هروره نواد کند در ادیبل بیشتر بلغوان را راحت کرده است ولی در اردیبل بیشتر کدبلوهبا سعی دارند با یخت الواغ ثان و دستر ورودهاران رادر کتار هم بر ستر یک سفره گردآورند چراکه این ماه تنها زمانی است که همه اهل خانه با خلوص وصمیمیت کتار هم قرارمی گیرند اما در این میان آنجه بایید در عصر تکنولوژی و

حلو گیری کنند

قرآنخوانان و شُـــُبُبیداران رُمضــان، موذنُهای روســـتایی، حرکت ســتارگان و بانگ صبحگاهی

در عصر مندری با وجوداین که صندای کوب رهاً جای خود را به زَنگُ تلفن و گوشی های همراه ت ولی هنوز هم در روســتاهای دورافتاده روزهداران با صدای ضُربه همسُایه بر دیوار خانه از

اردبیلے و ختم آن با شیواترین ندای آسمانی یعنی اذان صبح شهد ماهبندگی و میهمانی خدا را

. لیلهالقدری که پرقدر می شود اما شبهای احیا و نزول قرآن در ار دبیل از جایگاه

لاالهالاانست، الغوث الغوث خلصنامن النار يارب» هر اردبیلی برای رُسـیدُن به کمــال به اُوج خُود میرســد، خانوادهها با شــور تمــام در صفهای

ے ----از ۱۸ تا ۲۳ ماہ رمضان شــهر اردبیل از هر روز دیگر شلوغ تر می شود. مردم ایس منطقه ماه رمضان را ماه قرآن و حضرت علی (ع) می نامند وُ همزمانُ با فرارُ سَيدن شُـبهاى قدر و شـب ضربتخوردن مـولاي متقيان با مرثيهسـرايي و سینهزنی برای آن حضرت به سوگواری

شبهاادا می کنند که بخش عمدهای از این نذرها اغذاهاى سنتى اين استان ازجمله حلواو آش رشته تشكيلمىدهد

آيين دوختن كيسهبركت از دیگر رسوم اســتان اردبیل و شهرهای اطراف اردبیل، دُوختُن «کیسه برکت» اُست که همزمان با آخرین جمعه ماه رمضان در مساجد شهرستان

. گردی ۲۰۰۰ مشکینشههربرگزارمیشود. دوختاین کیسهها که در آخرین روز ماه مبارک رمضان و معمولا باختم ۳۰جـزءقرآن کریم تمام می شود، براساس یک باور دینی و مذهبی توسط زنان و دختران مشکین شهری انجام می شود. این

معمولااز میهمانان با جای و حلوا و خرما پذیرایی

.... ما با حلول ماه شـــوال شادی و نشاطی دیگر و به سه بعنون مسعون مستوی و مستوی بید و پید شکر انه توفیق یک ماه روز دداری و منزلت در جوار محبت پروردگار جشن و سرور خاصی در خانهها برپامی شود. هجران این ماه پر بر کت برای روز دداران از یُکطــرُف حزَنْ آنگیز واز طُرفُ دیگُر دَسُــــتیابُیّ عبودیت وعشق الهی فرحبخش است.

در بیشتر روستاهای اردبیل مردم نماز عید را با شکوه تمام برگزار می کنند. در پایان عدهای خود . را برای پخت نانهای مخصوص محلی «فطیر» و «نزیه» که متشکل از آرد، شکر، شیر، زردچوبه، کره و حلّواست آماده می کنندو دُر این روزُ بوی خوش پخت نان در تنور داغ و حلوا با دوشاب محلی فضای

مىدهندتابعداز خواندن نماز عيدبه دست فقيران و مستمندان برسانند بر فطریه در روستاها شــامل آرد یا گندم می شود روستار ایر می کند عيدى گُرفتن و عيدىدادن بهويژه براى دخترانى که در خانه بخت هســتنداز رســوم قديمي مردم اردبیل اسُتُ، در اُین روز هر کُس با یک بسته شــیرینی یا نان و

فطویه در روسناه سنامل رادیا تندام می سود که سرپرستخانواده آن را در منزل پشت در قرار می دهد که در نخستین فرصت به اقسراد فقیر و مستمند تحویل دهد، برگزاری آیین خداحافظی شامل برپایی در عصر م در عصر مدرن باوجود این *ک*هصدای کوبیدن درها حلوای محلی از میهمانان خود عوی علی رسیها می وی پذیراییمی کند. **آداب و رسوم ماه رمضان** ین جای خودرابه زنگ تلفن و گوشیهای همراه داده است ولی هنوز هم در روستاهای دورافتاده روزه داران باصدای در کردستان ندای مرحبا ضربههمسابه

بر دیوار خانهاز خواب بيدارمىشوند

مرُحبًا با آهنگ و وزن خُاصي ر محلهها به گوش می رسا آواُزی که فرارسیدن ماه برکت ورحمت رابه مردم شهر خبر می دهدو جشن می گیرد. پیش از اذان مغرب، مساجد و تکایای اســتاز رسمى قبل از آن، يكي از افراد خانسواده خود را از

کردسیتان بر از صدای دعاهای مُذهبی و اشعاری میشوند که نماز گزاران در مدح رسول گرامی اسلام

ماه رمضان که از راه میرسد

. ین اشــعار مذهبی تا پانزدهم ماه رمضان به اوج

أوازها كم كم تغيير لحن يبدامي كنندو لحن اندوه و رر حزن می گیرنداز این جابه بعد، صحبت از فراق است و خداح افظی باماه مبارک رمضان. در این شب هااگر دُر کوچههای کردستان راه بروید، ندای الوداع الوداع گوشتان را پر خواهد کرد.

در گذشته مردم سنندج روز آخر شعبان، خودرا رپشتجام خانههامی رساندند تاهلال ماه راببینند. بعداز آن، نقاره حي ها كه سيه با جهار نفر دهل زن ىشھۇربودندېاسرنازدنبرلېباشگاهافسرانوناح مقاومت بسيج فعلى كه دروسط شهرو ميدان اصلى واقع است، نوای مخصوص فرارسیدن ماه مبارک رمضان را می زدند و آمدن این ماه را به اطلاع عموم میرساندند.بعداز آن نوبت توپ مخصوصی بود که در آن زمان بر تپه کانی کوزله سنندج قرار داشت.با شيك كلوله از اين توپ،مردم شهر مى فهميدند كه ماه رمضانُ آمدُه استُ و آنهايي هم كه صداى توپرا باخبر می شدند اما بعد از جنگ جهانی دوم شلیک ين توپ متوقف شدو بعداز مدتى شل بلندشهر سنندج بهنام شيخ محمد صادق ونظام آباد . فعلى منتقل شد. از اين زمان به بعد، ديگر مردم عادی حق شلیک توپ را نداشتند و حتما باید یک

نظامی وارتشی توپ رمضان راشلیک می کردند. بعد از شــلیک توپ، آیین های پاشیو بود که هر روز موقع ســحر در شهر برپامیشــد. در آن روزها که هنوز وسایل ارتباط جمعی گسترش پیدانکرده یـود، کردها همدیگر را با مراسیم «یاشـیو» از فرا

کوهستانهای کردستان، شیر، عسل، گردوی تازه و انجیر پای ثابت افطاری شــما هسـ

ساُن مردم محل يا افسراد نيازمند تُوزيع مي كُنند میان سرد ۱۰ س یا مصرت میاردند. به طوری که در روز ۲۶ و ۲۷ ماه رمضان، تقریبا تمام خانوادههای استان کر دستان روزهشان را با کولیره و نبازمی کنند.بعدازافطاری وخواندن نمازعشاً، خانوادههایی که وسعشان میرسد، کولیرههای جدمي برندو همرًاه باماستُ درُ ميان . مازگزاران توزیعمی کنند.

ک دھا د اســاس یک ، ســ کوچکی می پزندو ۵یا۶عُدداز این کولیره هارابه نخ سی کشند و در انبار آرد یا برنجشان قرار می دهند به

رمضان به استقبال رفتن این ماه مبارک و الهی است. مردماستان در گذشته عمدتاسه روز آخر ماهشعبان را به استقبال ماه رمضان می رفتند و اگر سه روز به علت گرما یا طولائی بودن روز، مقدور نمی شد؛ یک روز رابه طور حتم به استقبال می رفتند که این سنت

مسنههمچنان ادامهدارد. در قدیم، به علت نبودامکانات مانند برق، روشنایی، دستگاههای رسانهای و خستگی مردم به دلیل کار در شــالیزار و فعالیتهای کشــاورزی ممکن بود عدهای، سحر را خواب بمانند بنابراین بعضی از مومنان با گرفتن حلب خالی در یک دست و چوب ـــــــــ برس حمب صبى سريد دست و چوب در دســـت ديگر با چوب روى حلب مى كوبيدند و با فرياد «سحر برخيز»، «سحر برخيز كه صبح صادق مد»، مردم را برای خوردن سُــحر و روزه گرفتن از خواب، بیدار می کردند و اگر همسایهای چراغ یا به گفته مازندرانیها، لمپپا(چراغ گردسوز) یافانوس

مى كوبيدندواورااز سحر، آگاه مى كردند. ی رئی۔ در مناطق کوهســـتانی اســـتان مازنـــدران و در روستاهای دوردست شهرستان سوادکوه و کوههای دُوهزارشهرستّان تنکابنُومنطقهبنُدپیُ شُهرُستان بابل و به ویژه در چهاردانگه و دودانگه و روســـتاهای اتو، لاجیم، ولوپی، پیرنعیم، امیر کلا، ولوکش، سی بی سوادکوه و روستاهای دیگر، همچنان سنت حسنه سحرخوانی ادامه دارد.

بســیاریُ از مُردم مازندرُان برای بر آورده شــدن آرزوها و ارتباط معنوی با خدا ســه روز مانده به ماه مبارک رمضان را روزه می گیرند. در مازندران افرادی که حاجتی داشته باشند برای بر آورده شدن آن نذر ختمانعام میکنند و برای این کار از کســانی که در قرائت قرآن تبحر دارند دعــوت می کنند و هنگام خواندن قرآن مقداری نمک، چند قرص نان و چند

. قدیم در مازندران ، سم بودافرادی که فرزند بس ند نذر می کردند که در طول ماه مبارک رمضان مردم را برای خوردن ســحری بیدار کنند، به این صورت که یک پیت حلبی خالی به گردن خودمی آویختندو با چـوب به آن ضربه می زدند تا مردم برای سحری بیدار شوند که البته این رسمها هماکنون از بین رفته است.

در شُب ۱۵ ماه مبارک رمضان همزمان بامیلادامام ــن مجتبی(ع) زنان بهعنوان نـــذر، قند، چای،

تکلیف میرسند و روزه می گیرند تا زمانی که از جانب بزر گترها به عنوان روزه سری هدیه ای نگیرند، افطار نمی کنند.معمولااین هدایا شامل چادرنماز و طلاجات برای دختران، پول وانواع نقره جات قدیمی

زنان و مردان، شب های قدر تا صبح بیدار مانده، در روز عید فطریس از انجام نماز روز عید فطر، مردم مبالغ فطريه خودرابه افرادمستحق ميدهن